

Kuutamonaatti

Månskenssonata / The Moonlight Sonata

Suomi 1988. **Tuotanto:** Filminor / Heikki Takkinen.
Ohjaus ja käsikirjoitus: Olli Soinio. **Kuvaus:** Kari Sohlberg. **Musiikk:** Antti Hytti. **Äänitys:** Matti Kuortti, Paul Jyrälä. **Äänitehosteet:** Antero Honkanen. **Pääosissa:** Torsti Nyholm, Tikke Tuura. **Puvut:** Marjatta Nissinen. **Naamiointi:** Nadja Pyykkö. **Erikoisnaamiointi:** Petri Salo. **Pyrotekniikka ja räjähteet:** Heikki Takkinen. **Leikkaus:** Irma Taina **Pääosissa:** Tiina Björkman

(Anni Stark), Kim Gunell (Johannes), Ville-Veikko Salminen (Carli), Kari Sorvali (Arvo Kyyrölä), Mikko Kivinen (Sulo Kyyrölä), Soli Labbart (äiti Kyyrölä), Risto Salmi (motellin isäntä), Rolf Labbart (yleisradiomies Paatsalainen), Toivo Tuomainen (kauppias), Esa Anttila (huolestunut poliisi), Masaaki Hashimoto (turisti), Juuso Ruohomäki (kylähullu), Helsingin Poliisioittokunta, joht. Arthur Fuhrman — 85 min

Olli Soinio ryhtyi harvinaiseen urakkaan päättäessään tehdä toisesta kokoillan ohjaustyöstään kauhuelokuvan: perinne on Suomessa käytännöllisesti katsoen olematon, korkeintaan joku *Noita palaa elämään* (1952) tai *Valkoinen peura* (1952) voidaan lukea lajin piiriin, nekin rajatapauksina. Reseptit ja ainekset Soinion on paljolti pitänyt hakea ulkomailta ja keittää ne ikiomin maustein suomalaisissa takametsissä. Niinpä hän on pannut peräkylän seinähullut veljekset ahdistelemaan hyytävän sinnikkäästi ulottuville osuvaa kanasainvälistä valokuvamallia. Asetelma on sekoitus *Texasin moottorisahamurhaajia* (1974), *Psykoa* (1960) ja *Hohtoa* (1980) sekä aivan kotikutoista mielipuolisuuutta.

Kuutamonaatti liikkuu luontevasti varsin vaikeassa maastossa ja paljastaa metsäsuomalaisuudesta sen, mitä *Siunatun hulluuden* Rummukaisen veljeksistä jäi kertomatta. Kauhun rinnalla Soinio tarjoilee ennen muuta mustaa komediaa suomalaisuudesta ja maalaisuudesta. Elokuvan maalaisista aikamiespojista toinen on jälkeenyäännyt jättiläinen, toinen terveen kirjoissa mutta ei juurikaan hyvätapaisempi. Ankarassa kurissa ja suvaitsemattomuudessa kasvanut Arvo lähtee ajelemaan traktorilla amokia, kun kylille ilmestyy yksinäinen missineito. Tukahdutettu seksuaalisuus kiehuu pahasti hellalle, kuria ja himonhillintää poikiinsa piiskannut nutturapäinen äiti suljetaan perunakuoppaan ja tirkistely muuttuu ajojahdiksi.

Hirviöiden vääristynyt hellyydenkaipuu, uhriksi joutuvan naisen "syyllisyys" ja "rankaisu" ovat tarinan onnistuneesti kehiteltyjä psykoanalyttisiä vakiotärppejä. Painajainen kasvaa tunnelmallisesti pakkasen paukuessa ja kuun helottarnalla hangella, upeasti kuvattujen talvinäkymien keskellä, yön ja metsän sylissä. Lajin kuvioiden mukaisesti Soinio on panostanut hirviöihinsä enemmän luonnetta kuin ahdistettuun sankarittareen konsanaan. Kyyrölään perhe edustaa mehevästi sitä vähemmän siunattua suomalaista hulluutta. Ennen muuta huohottavassa ja valokuvia näpsivässä Arvossa on aitoa kauhukarismaa aivan kansainvälisessä mitassa.

Periaatteessa kauhu kuuluu lajityypeistä vaikeimpiin. Kauhuelokuva toimii ikään kuin tyhjiössä, se on oma keinotekoinen maailmansa, jossa jokainen särö merkitsee romahdusta. Komediaa tai ihinissuhdedraamaa ei yksi kömpelyys vielä pilaa, kauhuelokuvalla se merkitsee varmaa ja noloa tuhoa. Soinio selviää ansoista hyvin: *Kuutamonaatti* ei pääty mahalaskuun. Sitä voidaan moittia loppuratkaisun ilmeisyydestä, mutta toisaalta kauhuelokuva on aina ilmeisten ratkaisujen lajityyppi. Kun strategia on vakio, onnistuminen perustuu yksittäisten kohtausten hallintaan ja tehoon. Tässä suhteessa *Kuutamonaatti* toimii. Kohtaus, jossa Kari Sorvali ahdistaa nahkahousuisen valokuvamallin kyläkauppaan ja ajaa tätä takaa haisaappaat jalassa ja heinähanko kädessä, on suomalaisen elokuvan elävä klassikko.

– Matti Apusen (1988), Sakari Toiviaisen (1988) ja muiden lähteiden mukaan